

97574

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

II. DİN ŞÛRASI
TEBLİĞ VE MÜZAKERELERİ
(23 - 27 KASIM 1998)
(II)

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	97574
Tas. No:	297.004 DİN. Ş

ANKARA-2003

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları / 584
İlmi Eserler / 93

Tashih

Abdil AKTAŞ
Mustafa KAYA
Yusuf APAYDIN
Ali Osman PARLAK

Dizgi

Mehmet KARADAŞ
Hasan EKİNCİ
Hüseyin DİL

Grafik

Recep KAYA

Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Mat. Tic. İşl.
Tel: (0.312) 354 91 24

2003-06-Y-0003-584
ISBN: Tk.No: 975-19-3325-0
ISBN: 975-19-3327-7

© Diyanet İşleri Başkanlığı

Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığı
Derleme ve Yayın Şubesi Müdürlüğü
Tel: (0.312) 295 73 06 - 295 72 75

SÖMÜRGEÇİLİĞİN ÜÇLÜ SACAYAĞI: MİSYONERLİK, ORYANTALİZM VE REFORMİZM

İbrahim BERK

İslâm'ın gelişine kadar, dünyada Hıristiyanlık rakipsiz evrensel dini ve siyasi güçtü. Hıristiyanlığı benimseyen Roma İmparatorluğu'nun parçalanarak yeni imparatorluklar doğurmasına rağmen; her bir imparatorluğun meşruiyet ve güç kaynağı Hıristiyanlıktı. Yani bugünkü moda deyimle İslâm'ın yayılışına kadar Hıristiyanlık küresel güçtü. Yahudilikten sonra semavi-evrensel bir din iddiasıyla örgütlü bir kilise ve rahiplik sistemi ile kendisini kurumsallaştırmıştı.

Dini saltanat ve sömürge hayallerinin önüne dikilen Müslüman engelini aşmak için Hıristiyan din adamları, İslâm'ın Peygamberini sahte, Kur'an'ı da onun tarafından yazılmış kitap; İslâm'ı şiddet yanlısı, kadın düşkün, maneviyattan uzak bir din şeklinde karalamaya başladılar. İslâm aleyhindeki bu karalamaların etkisiyle ve Hıristiyan din adamlarının yönlendirmesiyle Haçlılar ortaya çıktı ve Hıristiyan Batı ile, Müslüman Doğu'nun karşılaşmaları, Filistin'deki Mısır'daki, Anadoludaki savaş alanlarında gerçekleşti.

Batılı Hıristiyanların Kudüs'ü ve öteki kutsal yerleri Müslümanların elinden alma bahanesi ile düzenledikleri Haçlı savaşları, 1095-1270 yılları arasındaki sekiz ana sefer ile 1291'den sonra düzenlenen bir dizi küçük seferden oluşmaktadır.

Avrupa'da, din adamlarının başı çektiği, doğrudan din savaşları hezimetle sonuçlandıktan hemen sonra, din adamlarının sütre gerisine geçtiği, ikinci plana düştüğü, 500 yıllık sömürü macerası başladı. Ortadoğu ve Anadolu'da püskürtülen Hıristiyan Batı Avrupa, bir Afrikalı Aydın'ın deyimiyle, "Batının İncil karşılığında toprak alacak", başka kıtaların keşfine koyuldu. Sömürgecilik, Afrikalı'nın deyimiyle "Batının İncil karşılığında toprak alması" Batı'ya göre hiç de gocunacak bir meslek değildir. "Kolonileştirme" der onlar. "Hıristiyanları yeni topraklara götürme", "uygarlaştırma" gibi anlamlar yüklerler.

15. yy'ın sonlarında başlayarak çeşitli Avrupa devletlerinin dünyanın geniş alanlarını keşif, fetih ve ilhak etmeleri ile ortaya çıkan sömürü süreci sayesinde Batı, dünya üzerindeki doğal zenginliklerin, hazır servetlerin ve ucuz emek depolarının yağmalanması yoluyla ve o ülkelerin inanç ve kültürlerinin tahrip edilmesi pahasına kendi modernleşmesini sağladı.

İlk sömürge örneğinde şunu görüyoruz. Askeri güçle destekli ticari kampanyalar aracılığıyla ülkeler ekonomik-maddi yönden teslim alınıyor. Brzezinsky'nin ifadesiyle "müşteri devlet" yapısını, müslüman devletlerin halen kurtulamadıkları bir yapıyı görüyoruz.

Diğer yandan misyonerler, Hıristiyanlığı yayma amacı ile gittikleri ülkelerin kültürel-dini dirençlerini yok ediyor, insanların gönül ve fikir dünyalarını teslim alıyor. Yerli işbirlikçiler de, uygarlaşma hayali ile sömürgecilere teslim oluyor, kucak açıyor.

Batılı Sömürgeci aktörler yer değiştirirse de, sömürge araçları değişse de, yeni enstürmanlar devreye girse de, bu üçlü yapı hiç değişmiyor.

Hıristiyan Batı'nın sömürgeleştirme, sömürme macerasında MİSYONERLİĞİN ROLÜNÜ açmakta fayda vardır.

Haçlı seferlerinde, baş aktör olarak, Kudüs kapılarına dayanan din adamları, hem yaşadıkları hezimetten ders aldıklarından, hem de Rönesans ve Reformasyon sürecinde ülke içinde kaybettikleri etkin rollerini başka coğrafyalarda kazanmak için ve dinlerini yayma inancıyla, bu defa misyoner olarak kıtalara ve İslâm'ın henüz yeni girdiği coğrafyalara açıldılar.

Fransa'yı, kendi ülkesinde katı laik bir devlet görmemize rağmen, dışarda din adamlarını himaye eden devlet olarak buluruz.

Fransa'dan kovulan Cizvit-Katolik misyonerler, Fransa içinde Fransızlarla didişirken, Fransa sömürgelerinde, Fransa'nın menfaatlerinin bekciliğini yapan bulunmaz dostlardır. Aynı şekilde, Emin Reyhani'nin dediğı gibi, petrole, altına ve madene meftun ABD, dünyanın yarısını, ruhi hayata ve dinden gelen bir sulha daveti gaye edinen misyonerlerle hegemonyası altına almıştır.

İngiltere'de, I. Dünya savaşından önce İngiliz generaller, İngiliz hükümetinden, Ortadoğu'ya misyoner ve din adamı kılığında ajanlar göndermesini istemiştir. Bu doğrultuda görevlendirilen Lawrens'in Arapları Türklere karşı din adamı kisvesiyle nasıl kuşkırttığına filmi dahi yapıldığı için hikayesine girmiyoruz.

Aynı şekilde, Papa'ya Vatikan şehri hudutları içinde hapis hayatı yaşatan laik İtalya, bütün emperyalist politikasını misyonerlerin ve papazların çalışmaları üzerine kurmuştur.

PAPALIĞIN DİNİ-SİYASİ GÜCÜ

Sömürge tarihi boyunca gözümüze çarpan önemli bir nokta da şudur: Sömürgeciliğın başladığı günden bugüne, 500 yıllık sömürge tarihi boyunca, laiklik iddialarına rağmen. Batının sömürgeci aktörlerinin yönlendiricisi sömürünün meşrulaştırıcısı, ortağı olarak Papalık, emperyal güç aktörü olarak hep devrededir.

Günümüzde de Papalığın bu emperyal gücü devam etmektedir. Gorbaçov'un itiraf ettiği gibi. Doğu Bloku'nu çökerten ve ABD'nin tek süpergüçlüğünü tescil eden Yıldız Savaşları değil, Papalığın Polonya içi verdiği mücadeledir. Misyonerliğin üçlü sacayağından biri olan Vatikan'ın emperyal gücüne geçmeden şu tabloya bir bakalım:

Papalık, özellikle 1963'ten sonra geliştirdiğı ve müesseseleştirdiğı Diyalog siyaseti sayesinde, etkinliğı her geçen gün artan sömürgeci dünya sisteminin belirleyici bir aktörü durumundadır.

“Globalleşme Senaryosunun Aktörleri” tezinin yazarı Doç. Arıboğan, emperyal güçlerin devletlerden, devletler dışı ve üstü kurumlara kaydığını tespit ettikten sonra güç aktörlerini şöyle sınıflandırıyor. Bu aktörler arasında Papalığın da yer aldığı gözleniyor.

- G-7 ülkelerini oluşturan devletler,
- Global gizli servisler,
- Global bankalar ve şirketler,
- Uluslararası örgütler,
- Terörist ve mafya gibi yasadışı örgütler.
- Ve hükümetlerdışı global gücün en etkin örgütü olarak Papalık.

Doç. Arıboğan, “Hükümet dışı örgütlerin ne kadar güçlü ve etkileyici birer birim olabileceğinin en iyi göstergelerinden birisi de Papalık’tır” diyerek şu tespitlerde bulunuyor: “İnançların en karşı konulmaz, en eleştiri kabuletmez hale geldiği dünyamızda kurumlaşmış bir inanç sembolü olan Papalık, yüzyıllardır oynadığı aktör rolünün daha da önemli hale gelmesinin keyfini çıkarmaktadır. Bugün Papalık, inanç ilkelerini belirleme yetkisi ve masumiyet gibi sözde ilahi güçle donandığı iddiasıyla 1 milyardan fazla insanın inanç ve ibadetini şekillendirdiği gibi, onların yaşadığı bölgelerdeki politik otoritele-ri de etkiler hale gelmişti.

Dünyanın her ülkesine kiliseler vasıtasıyla yayılmış kollarıyla, karar alma mekanizmasıyla ve dini nitelikli global çaplı amaçlarıyla bu kurum, bir devlet özelliklerinden çok, uluslarüstü örgüt niteliği taşımaktadır”

(1962-65) II. Vatikan Konsey’inden sonra papaların gerçek anlamda siyasi bir kimlik edindiği ve ekonomiden siyasete bir çok konuda fikirler serdettiği gözlenmiştir. Örneğin Papa John Paul II, 2 Mayıs 1991 yılında serbest piyasadan yana olduğunu açıklayarak “serbest piyasa, kaynaklarının kullanımında ve ihtiyaçlara etkin olarak karşılık verebilmekte kullanılacak en etkili araçtır” iddiasında bulunmuştur. Bu iddia bir yandan papalığın bir “liberalleşme” olgusunu (ekonomik anlamda da) tamamen kabullendiğini gösterirken bir yandan da ekonomik konularda fikirlerini beyan eden ve ruhani dünyadan cismani dünyaya dönen bir Papalık kurumunu ortaya koymaktadır. Bir yönü ile de Amerika’nın başını çektiği yeni sömürgeciliği, sermaye kapitalizmini Hıristiyanlık açısından meşrulaştırmıştır.

Kilisenin siyasi açıdan yüklendiği en önemli misyonlardan birisi de Sovyetler Birliği’nde yayılan komünist harekete karşı cephe almak olmuştur. İlk başlarda Komünist Sovyet rejimi ile diplomatik ilişkiler kurmaya ve anlaşmalar yapmaya çalışan Papalık, bunda başarısız olunca Avrupa’ya doğru yayılan komünist rüzgarlara karşı siyasi partilerin içerisinde yer alma gayretine girmiştir. Bu çabaların sonucunda bir çok ülkede Hıristiyan Demokrat Parti’ler kurulmuş, bir başka deyişle din siyasete el atmıştır.

Papalığın politika ile bu kadar içice girmesi ve gerek ekonomik gerekse siyasi konularda bu kadar güç ve prestij sahibi olması, çeşitli çevreleri rahatsız etmekten de geri kalmamıştır. Kilisenin insanların inançları üzerindeki etkisini birde bu alanlara yaygınlaştırması, onu artık cismani dünyaya da dahil etmiş ve ona yönelen eleştirileri çoğaltmıştır.

İvan Vallier Roma Katolik Kilisesi'ni uluslararası bir aktör olarak ele aldığı makalesinde, kilisenin nosyonunu kaypak ve entrikacı olarak tanımlamakta ve Roma merkezli olarak tüm dünya ülkelerinde nüfuz sahibi olmaya çalıştığını kaydetmektedir. John Spainer da "Kilise, işini yapabilmek için Faşist olanlar da dahil her eğilimdeki hükümlütle işbirliği yapmayı öğrenmiştir" derken, kurumun aslında belli prensipleri olmadığını ve otoritesini korumak uğruna en kötü unsurlarla bile ittifak yapabileceğini iddia etmektedir.

Avrupalı olsun, Yahudi olsun ya da Amerikalı olsun, tüm liderler, Vakıtan'ın desteğini alabilmek için gayret göstermişler ve bu kuruma özel bir önem atfetmişlerdir.

1965'te, "Dinlerarası Diyalog" manevrasıyla, yeni sömürgecilik çağına uygun yeni bir biçimde misyonerlik atağına geçen Papalığın bu keskin dönüşünün nedenlerini irdelemeden, bu dönüşün altyapısını oluşturan oryantalizm üzerinde durmak gerekmektedir.

REFORMİZM: YA DA 'ORYANTALİST İSLÂM'ININ İTHALİ

Oryantalistlerin çizdiği tablonun özeti şudur: Uygarlığın kaynağı reforme edilmiş Hıristiyanlık, geriliğin sebebi ise reforma direnen Müslümanlıktır. Batı teknolojisi karşısında gözleri kamaşıp aşağılık kompleksine kapılan ve oryantalist propogandasında tesirinde kalan bu mustağrip okumuşlar, çıkış yolu olarak İslâm'ı Batı uygarlığına uyum sağlamasında gördüler. Her şeyi Batı'dan aldıkları gibi kendi dinlerini de Batı'dan ithal etmeye koyuldular. İşte bütün içtihad söylemlerine rağmen reformistlerin İslâm'ı ithal bir İslâm'dı; oryantalistlerin İslâm'ı idi, İslâm'a düşman olan, en hafifinden İslâm'ın ruhundan uzak insanların tasvir ettiği İslâm'dı. Kısacası, gerçekte İslâm olmayan İslâm'dı bu...

Reformculara göre, medeniyet Batı'ya ayak uydurmaktan geçiyordu. Bu uyumun Müslüman Doğu'ya yararlı olabilmesi içinde, İslâm'ın, Batı medeniyetine kaynaklık eden Hıristiyanlığa yaklaştırılması, bu yönden reforme edilmesi gerekiyordu.

Öncelikle Hindistan'da, Sir Ahmed Han'ın, sözde tecdit adıyla ortaya attığı bu hareket İslâm'ın, Hıristiyanlığa aykırı düşen hükümlerini, ölçülerini tev'il etmeye kalkıştı. Özellikle İslâmi kimliği ve Müslümanların bağımsızlığını koruyan şeyleri te'vil etmeye kalkıştı. Batılılar da bu hareketi, her türlü yollarla ve imkanlarla destekledi. Çünkü, sömürgeciliğin önünde engel olarak duran ve Müslümanların savunma refleksi olan din inancını zaafa uğratmak gerekiyordu. İşte, Müslümanların bir yandan fiilen Batılılaşarak, diğer yandan oryantalizmin ve reformunun tesiri ile itikatta bir nevi Hıristiyanlaştığına, en azından İsa'nın inayetine hazır hale geldiğine inanan Kilise diğer yandan, müslüman ülkelerinde görev yapan misyonerlerin tavsiyesi üzerine strateji değiştirerek misyonerliğe yeni bir görüntü kazandırıyor. Bu meyanda "Bendeki Hıristiyanlığı 40 yıldır uyaran İslâm olmuştur" diyen Louis Massignon şunları söylüyordu: "Onların her şeylerini tahrip ettik. Felsefeleri, dinleri mahvoldu. Artık hiçbir şeye inanmıyorlar. Derin bir boşluğa düştüler. Anarşi ve intihar için hazır hale geldiler... İslâm toplumu ölmek istemiyorsa, İslâm toplumunun gelenekleri modern dünyanın geleneklerine uydurulmalıdır" Bunun için de Massignon, İslâm'ın içinde bir cins karşı akım yaratılabileceğine inanıyordu.

Massignon'un bu çabaları, diyalogun fikri zeminini atmıştır.

Bu noktadan hareketle İslâm dışı güçler Hak-Batıl mefhumu aramakşızın mevcut din-

leri “İbrahimi dinler” söylemi ile aynı kefeye koyup eşitlemek için bir diyalog yolu açmış bulunmaktadır.

DİYALOĞUN ÖN ŞARTI: GEVŞEK VAHİY İNANCI

Kilisenin dinlerarası diyalog zemininde Hıristiyanlığı ileride bir “İnsanlık Dini” yahut “Birleşik Din” teorisi şeklinde allayıp pullayıp, dini hakikatler açısından İslâm’ın fitri gücü karşısında duyduğu zaafi ve boşluğu doldurmaya çalışacağı düşünülebilir. Bu da vahiy dayanan, aslı hiçbir tahrifata uğramadan günümüze kadar intikaleden İslâm’ın evrensel bir din olarak haklı yerini alabilme istidadına karşılık, Batı’nın düşündüğü bir tuzaktan başka bir şey değildir.

Batı’nın önemli din bilimcisi Hans Kung bunun ipuçlarını şöyle vermektedir: “Körfez savaşıdan sonra kartlar yeniden dağıtılmaktadır. İsrail ile Filistin arasında dini ve siyasi anlaşmaya varıldıktan sonra Musevilerin, Hıristiyanların ve Müslümanların bu kutsal yerlerde İbrahim’in tanrısına tapınabileceklerini düşünmek o kadar saçma mı?”

Diyalog arzusunda olan birçok Hıristiyan geleneksel İslâmiyet’e bağlı olanlarla görüşmenin mümkün olmayacağını, ancak bazı Müslümanlarla bunun mümkün olduğunu düşünürler. Takdir ettikleri şahıslar, Kur’an-ı Kerim’in “tarihi metot”, “edebi neviler” gibi metin tenkidi usullerini uygulayanlar ve aşırı fikirleri sebebiyle Müslümanların ekserisi nezdinde iyi kabul görmeyen kimselerdir. (E. el-Huli, A. Emin, T. Huseyn, M. Halefullah, Mustafa Abdurrazık, Tahir Haddad, M. Talbi Fazlurrahman vb.) Bu Hıristiyanlar, Müslümanların vahiy inançlarında esneklik, daha doğrusu gevşeklik görünce memnuniyetlerini gizlemekte ve Kur’an’ın böyle anlaşılmasının diyalogu kolaylaştıracağını ifade etmektedirler. Papalığın Hıristiyanlık Dışı Dinler Dairesi Başkanı ve 1987’de Türkiye’de bir dizi diyalog faaliyetlerinde bulunarak bazı din adamları ile görüşen R. Arnaldez, normal Müslüman’ı diyaloga celbetmenin pratik olarak imkansız olduğunu söyledikten sonra Mü’tezile mesleğinin “mahluk Kur’an” anlayışını dirilttiğini söylediği M. Abduh mektebinin telakkisi galip geldiği takdirde diyalogun oldukça kolaylaşacağını ifade etmektedir.(36) Hıristiyanların diyalogdan maksadının, Müslümanları dinlerinde şüpheye düşürmek olduğu tüm çıplaklığı ile ortada değil mi? Gevşek vahiy inancını Müslüman’ın benimsemesi mümkün değildir.

Böylece Montgomery Watt’ın “ilerici Müslüman reformculardan hiçbiri müslüman... hareket meydana getirmeye muktedir olamamakta” hayıflanmasına gerek kalmamış bulunmaktadır.Çünkü bu fikri akım belli çevreler tarafından kitlelere mal edilmek üzere hummalı bir faaliyet yürütülmektedir. Bu gelişmeyi Batı’lı antropolog’dan dinleyelim...

Bu papalık misyonunun ülkemizdeki gönüllü sözcüsü ilim adamlarınca bir sempozyuma davet edilerek yanlış olarak Clinton’un özel danışmanı olarak takdim edilen ve bu yönü ile hayli iltifata mazhar olan Prof. Dale Lickelmann, Wilson Quarterly adlı derginin Kış-98 sayısında yer alan “Within İslâmic Reformation” adlı makalesinde, Batı dünyasında dört yüzyıl önce gerçekleşen Protestan Reformasyonunun bir benzerinin İslâm topraklarında neşv ü nema bulması ihtimalini araştırıyor, Ve şu tespitlerde bulunuyor:

“... Bundan sonraki, yıllarda 20. yüzyılın son yarısını, Müslüman dünya için eğer kuş-kularım doğruysa, Hıristiyan alemi için Protestan Reformasyonunun olduğu kadar derin bir değişimin zamanı olarak hatırlayacağız.”

“... Benim İslâmi Reformasyon adını verdiğim şey, ilerleme halindedir. Birçok Müslüman, şüphesiz, yaşanan bu olguyu Protestan Reformasyon’a benzetmeye direnecektir. Bu denemeyi yazmamdan kısa süre önce, Türkiye’de Fethullah Gülen’i ziyaret ettim. Yüzyüze görüşmelerden, televizyona kaymanın onun mesajını nasıl etkilemiş olduğuna dair heyecanlı bir müzakerenin sonunda, ona kendisi hakkında yazacağım kafamdaki denemenin başlığını söyledim: İslâmî reformasyonun içerisinde, kibar ve esprili bir tavırla, şu cevabı verdi: “Bu sizin başlığınız; benim başlığım değil” Gülen, kendi çalışmasını insanları İslâm’ın temel öğretilerini anlamaya ve onları esas olarak yaşamaya ikna etme yönünde bir teşebbüs olarak gördüğünü açıkladı.

Martin Luther’in de buna çok benzeyen bazı şeyler söylemiş olduğuna işaret ettim. Luther kendi çalışmasını imanın asıllarına bir geri dönüş olarak gördü, yeni bir şeyler yaratmak olarak değil. Ancak daha sonraları başkaları onun fikirlerini ve eylemlerini Reformasyon’u harekete geçiren unsur olarak gördüler.” Ve ekliyor Prof. Eickelmann: “Her halükarda, sonuç öyle de böyle de olsa İslâmi reformasyon hareket halindedir.”

Nitekim Gülen’in son kitabına giriş yazan talebeleri yazarın görüşlerinin devrim sayılabileceğini belirtmekten çekinmezler. Ahmet Kurucan’ın şu ifadeleri de Eickelmann’ı teyid etmektedir.

Hoşgörü ve diyalog ikliminde öngörülen proje, bundan 14 asır önceki hayat ve standartları baz alarak ortaya konulmuş yorumların tekrarından ibaret değildir. Bir başka tarzda söyleyecek olursak, projede geleneksel İslâm savunucularının düştüğü hataya düşülmemiş, aksine, ulus devletlerin ulusal ve uluslararası düzeyde birbirleri ile olan ilişkileri, küreselleşmenin getirdiği ve götürdüğü değerler, tarihi, siyasi, kültürel konjoktür, bir bütün halinde müteala edilerek, hep yeni yorumlar yapılmıştır.

Hele bu hayat projesinde bazı ayet ve hadislere getirilen, yorumlar vardır ki, gerek yorum tekniği, gerekse ulaşılan sonuç adına çok nemli bir konuma sahiptir. Mesela, Yahudi ve Hıristiyanlarla olması gereken münasebetler adına Al-i İmran 64. ve Mümtehhine 8. ayete getirilen yorumlar, bu konuya örnek teşkil edebilecek tarzdadır (sayfa: 153.)

Bu yorum tekniği dediğimiz hususu bir alıntı ile açmanın faydalı olacağına inanıyorum. Fethullah Gülen, Yahudi ve Hıristiyanlarla ilgili olarak Kur’an’da geçen ayetleri, çok farklı bir düzeyde ele alıyor ve herkesin bildiği türden genellemeler içine girmiyor. Şöyle diyor Hocaefendi: “Geçmiş dönemlerde, belli Hıristiyan ve Yahudilerin apaçık gerçek karşısında gösterdikleri inat, ayak direme ve düşmanlığı ifade için Kur’an’ın kullandığı aynı üslup, bugünün Yahudi ve Hıristiyanlar için de kullanılacak diye bir şart, bir mecburiyet olamaz. Bu tür ayetlerde sübut-u kat’iyye arandığı gibi, delalet-i kat’iyye de aranmalıdır. Yani, bu ayetlerin Kur’an ayeti olduğu kesindir. Fakat o ayetlerin ilk günden bu yana her Yahudi ve Hıristiyan’ı içine aldığı kesin değildir. İkinci olarak, Kur’an’ın üslubu, o dönemlerde kendilerini Yahudilik ve Hıristiyanlığa mensup adde-denlerin, Yahudiliğe ve Hıristiyanlığa getirdikleri yanlış yorumlarından ve o yorumu ha-

yatlarına hakim kılmalarından dolayıdır. Daha doğrusu, dini inanç ve düşünceyi bir düşmanlık sebebi ve malzemesi yapmalarından dolayı, Kur'an onları böyle bir üslupla ele almıştır. Yani Kur'an'ın tavrı şahıslara değil, yanlış davranış, yanlış düşünce ve gerçek karşısında ayak direyip düşmanlık üretme ve tasvip edilemeyecek sıfatlara karşıdır. Bu sıfatlara, çok daha sert ifadelere bizzat Tevrat ile İncil'de de görmek mümkündür. Hocaefendi, sözlerini mesaj ağırlıklı düşünceleri ile şöyle bağlıyor. Kanaatime göre, tarihi hadiseleri kendi tarihsellikleri içinde ele almalı, herhadiseyi kendi düşünceleri ile şöyle bağlıyor. Kanaatime göre, tarihi hadiseleri kende tarihsellikleri içinde ele almalı, herhadiseyi şartları ve konumu içinde değerlendirmeli ve bugünkü davranışlarımızda da bugünkü tavırları esas almalıyız.” (Sayfa: 156.)

Bu alıntıları aktardıktan sonra bu yeni söylemin oryantalist söylem olduğunu anlatmaktanda gocunmaz yazar ve şöyle der: “Kur'an'ın Yahudilere ve Hıristiyanlara yönelik ayetlerine getirilen bu yorumun fikri arka planına bakıldığında, ehlinin malumu olan Kur'an'ın evrenselliği ve tarihselliği meselesinde Hocaefendi'nin nasıl düşündüğünü öğrenme imkanına kavuşuyoruz. Malum, bu konu özellikle oryantalistlerin Kur'an hakkındaki araştırmalarının yayınlanmasından sonra İslâm dünyasındaki ulema'yı hem de yoğun bir şekilde meşgul etmiş ve halen de etmektedir. İlk dönemler entelektüel çapta bir mesele veya problem olarak algılanan konu, yine ehlinin veya ilgi duyanların malumu olduğu üzere, şimdilerde daha alt seviyelere inmiş, İslâm tahsili yapan talebeler arasında dahi tartışılır hale gelmiştir.”

Ve devam ediyor. Burada Fethullah Gülen'in vevlki günümüz Ehl-i Kitabıyla olan münasebetler bağlamında, ilgili ayetlere geleneksel anlayışları farklı biçimde anlam yüklemesi, etrafında toplanan insanları bu fikirlere yönlendirmesi önemli bir olaydır. Evet, Müslüman'ın teröriste, İslâm'ın terörizme eşdeğer görüldüğü ve gösterildiği Batı dünyasında Kur'an ayetlerine getirilen bu lokal yorumların, onların zihin dünyasında devrim etkisi yapacağı ve şartlanmışlıklarını aşmalarına yardımcı olacağı kanaatindeyim.” Kurucan bu sözleri ile Wat'ın hararetle beklediği reformasyonculuğu sosyal bir akıma dönüştürme misyonunu bilinçle benimsediklerini anlatmaya çalışmaktadır.

Kur'an'ın “Ehl-i Kitap'la ilgili ayetlerini, Peygamberimizin döneminde yaşayan Yahudi ve Hıristiyanlarla sınırlı olduğu” yönünde yorumlayan Katolik Prof. Thomas Michel'in ve bu görüşü Gülen'e ait orijinal bir ictihad olarak takdim eden Gülen'in talebesine verilecek sağlıklı cevabı İlahiyat Profesörü Şaban Kuzgun'u dinleyelim:

“Thomas bu sözleri ile Kur'an'da tenkit edilen Hıristiyanlıkla bugün dünyada var olan Hıristiyanlık arasında farklılıklar olduğunu, hatta Hz. Muhammed devrinde Hicaz ve çevresinde mevcut olan ve Kur'an'ın tenkidine maruz kalan Hıristiyanlıkla, o dönemde Hicaz çevresi dışında kalan yerlerdeki Hıristiyanlık arasında fark olduğunu ve Kur'an'ın tenkitlerinin bu Hıristiyanlığı kapsamadığını söylemek istemektedir. Onun bu iddiasının gerisinde Kur'an'ı Kerim'in vahiy mahsulü olmadığı, aksine (bir çok müsteşrikin iddia ettiği gibi) Hz. Muhammed (s.a.s.)'in bazı Yahudi ve Hıristiyan ilim adamlarından öğrendiği şeyleri vahiy kisvesine sokarak ilahi bir kitap haline getirdiği şeklindeki iddia vardır.”

Hıristiyan ve yahudilere ilişkin sert ifadeler içeren Kur'an ayetlerinin Peygamberimizin yaşadığı dönemi bağladığını ileri sürecek bu tarihselcilik-hermenötikçilik modasına uyarak gevşek vahiy inancını yaygınlaştırmaya çalışan kardeşlerimize şu ilahi uyarıyı hatırlatmak isteriz: **“Onlar (Ehli Kitap), kendileri kafir oldukları gibi, keşke siz de kafir olsanız da böylece eşit olsanız isterler”** (Nisa Suresi, 89).